

"Enbiyanın ayrı ayrı şeriatleri, evliyanın başka başka tarikatleri, asfiyanın çeşit çeşit meşrepleri şu sırdan neş'et etmiştir..." cümlesini izah eder misiniz?

Allah'ın her bir isminin diğer isimlerinden hem hüküm olarak hem de mâna olarak farkı vardır. Bu yüzden isimlerin tecelli ettiği aynalar da farklılık arz ediyor. Cenâb-ı Hakk'ın sayısız isim ve sıfatları, sayısız mahiyetlerin ve mizaçların olmasını iktiza eder.

Evliya ve âriflerin meslek ve meşreplerinin birbirinden farklı olmasının sebebi de her birinde ayrı bir ism-i İlâhînin daha galip olarak tecelli etmesidir.

Aynı güneşten feyiz alan meyvelerin renkleri ve tatları ayrı ayrı olduğu gibi, Kur'ân güneşinin manevî meyveleri olan umum evliyanın da, feyizleri, irfanları, meşrepleri ve manevî dereceleri muhtelifdir. Her birinde Cenâb-ı Hakk'ın bazı esmâsı hâkimdir. Bundan dolayı bazısında heybet ve celâl, kiminde şevk ve zevk, başka birinde marifet ve fazilet, bir kısmında vakar ve sükûn, bir diğerinde ibâdet ve taat ve bir başkasında da şefkat ve merhamet galip gelmiştir.

Bediüzzaman Hazretleri de şöyle buyurur:

"Vedûd" ismine mazhar olan muhakkikîn-i evliyâ; 'Bütün kâinatın mâyesi, muhabettir. Bütün mevcudatın harekâtı, muhabbetledir. Bütün mevcudattaki incizab ve cezbe ve câzibe kanunları, muhabbettendir.' demişler." [\(32. SÖZ\)](#)

Mesela; Muhyiddin-i Arabî hazretleri , Allah'ın vacip olan vücuduna o derece hasr-ı nazar ediyor ki, diğer isimlerin tecellilerini göremiyor veya yok sayıyor.

Aynı mâna nebiler içinde de caridir. Bütün peygamberlerde her isim tecelli etmekle beraber, bir isim veya birkaç isim daha galiptir. Meselâ; Hz. İsa'da *Kâdir* ismi, Hz. Musa'da *Kelam* sıfatı daha galiptir. "*Her isme itidal üzere ve en ileri mânâda*" mazhar olan tek Zât; iki cihan serveri Hazret-i Muhammed'dir. (asm).